

Forfatter: Ingemann, B. S.

Titel: Valdemar Seier

Citation: Ingemann, B. S.: "Valdemar Seier", i Ingemann, B. S.: *Valdemar Seier*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1987, s. 530. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ingemann02-shoot-idm140036555059168/facsimile.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: Valdemar Seier

Tillæg

Ingemanns fortale til *Prinds Otto af Danmark og hans Samtid*

Som det væsentligste udtryk for Ingemanns syn på de historiske romaner skal fortalen til *Prinds Otto* aftrykkes her (s. III-XIV). Fortalen behandler de fire romaner under ét, men bygger ikke desto mindre i vid udstrækning på et brev om *Valdemar Seier*, som Ingemann i marts 1829 sendte til sin ven M.B. Nygaard (*Breve til og fra Bernh. Sev. Ingemann* ved V. Heise, 1879, s. 221-28). Formelt er dette brev et svar på nogle indvendinger mod *Valdemar Seier*, som Nygaard havde træddet Ingemann, men egentlig forsvarer digteren sin roman også mod de kritiske anmeldelser, ikke mindst Mølbechs. Tonen i fortalen er skærpet i forhold til brevet, og det skyldes sandsynligvis den litterære fejde efter Mølbechs recensioner.

FORTALE

Idet jeg overleverer mine Læsere denne historiske Roman, som efter min Plan bliver min sidste Bearbejdelse i Romanform af de historiske Minder fra vor Middelalder, har jeg ikke troet det overflødigt, ved nogle forudskikkede Bemærkninger at antyde det Formaal, jeg saavel ved denne som ved mine foregaaende Skildringer af hiin Tidsalder har havt for Øie. Ved samme Leilighed tillade man mig nogle Ytringer om denne Fremstillingsart i det Hele!

Den historiske Roman anseer jeg for ligesaa gammel i Norden, som Sagadigtningen og de saakaldte Almue-Krøniker, og det har vüst sig, at den frit udmalende Fortælling om historiske Personer og Begivenheder har i den forskjelligste Behandling til de forskjelligste Tider fundet en livlig Modtagelse hos enhver historisk-poetisk Nation. Den overordentlige Deeltagelse, den historiske Roman, ved nære at slutte sig til Naturen og Livet og grundet paa den humane Interesse for det Characteristiske i ethvert Folkeliv, har vakt i vor Tid baade i den gamle og nye Verden, har gjort den til et ikke uvigtigt Phænomen i de fleste Nationers nyere Litteratur.

I tro Forbindelse med den nationalhistoriske Aand, maatte, efter min Synsmaade, denne Litteraturgreen hos et Folk, der har en stor historisk Fortid og rige Minder at knytte sit Liv til, ei være uden Virkning paa Nationalitet og Folkeliv; men saa maatte man, uden at opoffre den poetiske Frihed, kunne lade de forgangne Tiders Characterer udspringe af deres Hovedbegivenheder og lade hver Tidsalders Helte og virkelige Folke-Repræsentanter fremtræde som saadanne, uden at behøve at underordne det factisk Sande og Vigtige, for at fremhæve en vilkaarlig opfundet Helt, som Hovedfigur paa et Male-rie med historisk Baggrund.

Paa sidstnævnte Maade havde Walter Scott vel mesterlig viist, at den historiske Roman kunde være af stor poetisk Virkning og vække en meer, end europæisk Deeltagelse; men jeg tilsigtede en national; jeg ønskede desuden at gaae min egen Vei, og jeg valgte den, jeg her har betegnet. Jeg tog historiske Hovedbegivenheder og Hovedpersoner til Forgrund, ligesom jeg i det Hele søgte at danne baade Characterer og Composition i Forhold til den historiske Betydning og i Overensstemmelse med de overleverede Træk af Begivenhedernes virkelige Deeltagere efter Annales, Kroniker, Sagn og de gamle Folkesange.

At en Række af Begivenheder og Characterer i det Væsentlige er factisk sand, gjør den nemlig, efter min Mening, ingeniunde upoetisk, saavist som Historien og Menneskelivet selv indeslutter poetisk Righed og Ideefylde. Formaaer det poetiske Øie ikke blot at vende sig indad mod Sjælens eget Væsen og dets Phænomener, men ogsaa med Ideelivets Klarhed udad mod den store mangfoldige Verden, maa Menneskelivet gennem alle Tider deri afspeile sig i sin historiske Sammenhæng, som et sig stedse udviklende Epos og som en langt sandere Poesie, end nogen Tidsalder selv erkjender i sit Liv. Hvad der kun isoleret og for den prosaiske Beskuer synes prosaisk, plat og betydningsløst, maa, seet i sin Sammenhæng og i Glandsen af den Menneskelivets Idee, der stykkeviis antydes i hvert enkelt Menneske, være poetisk. Enhver Tidsalder, selv den mørkeste og elendigste, mener jeg derfor maa kunne sees med hele sit Mørke og al sin Elendighed, i et poetisk Lys, som forsoner os med dens Skygge. I Ivor der er Handling, Character og Menneskeliv, er der ogsaa Poesie, ligesom enhver Natur, selv Ørkenen og Heden, har sin eiendommelige Skjønhed, som man kun i en eensidig Stemning kan være blind for.

At opfatte og gjengive hin Glands af Folkelivets Idee, som giver enhver Tidsalder med dens Begivenheder og Repræsentanter Liv og Betydning, anseer jeg for den nationalhistoriske Digtningens Opgave. Her maa poetisk Frihed i Opfindelse og Udmaling finde Sted; men derved forstaaer jeg ikke hin vilkaarlige Idealisering, hvorved man aldeles vil omdanne – for, som man troer, at forædle – det historiske Stof og ombytte den factiske Sandhed med den æsthetiske. Ved vilkaarlig Omstøbning af det i sig selv poetiske Begivenheds-Stof taber et saadant Tidsbillede sin eiendommelige characteristiske Form og Farve; istedetfor et Gjenbillede af det Anskuede bliver det et blot Vehikel for Digterens individuelle Forestillinger om det Mulige; men den poetiske Opfattelse af det Virkelige og denne Beskuelses frie Reproduction med Liv og Begeistring, Kjærlighed og Sandhed, mener jeg her er Hovedsagen. De ikke givne Situationer, Omstændigheder og psykologiske Motiver, hvorved den givne Hovedhandling og de derved betegnede Characterer i Digterens Sjæl ankomme Liv, Farve og bestemt poetiske Skikkelser, dette Digtningens *Hvorledes* til Historiens *Hvad*, giver den historiske Digter den poetiske Frihed tilbage, og deri har han den rigeste Kilde til Opfindelse og selvstændig Digtning. Herover kan han ikke komme i Strid med den alsidige Historiker med poetisk Sands, der paa sin Vei er kommen til en modsat Beskuelse, men vel med den eensidige Historiker uden poetisk Sands, der mangler Aandsbøielighed og Modtagelighed for andre Anskuelser af det historiske Liv, end sine egne. Idealiseringen bestaaer saaledes ikke her i at tillægge historiske Characterer den nyere Digtets Yndlingsideer, som Digteren jo i heelt fingerede Personer og Begivenheder altid selv kan finde Former for, men i at opfatte og gjengive med Sandhed og Liv, om end i det Farveskjær, den individuelle Synsmaade betinger, de særegne Glimt af en forbigaaende Tidsaaend og det eiendommelige Billede af Folkelivets Idee i de henfarne Slægter, for hvilket de adspredte Træk af historiske Individualiteter nødvendig og naturlig maae ansees som Grundlinier.

I Overensstemmelse med dette Princip har jeg søgt at gjengive de Billeder af vor Middelalder, som jeg selv troede levende at see, saaledes som jeg saae dem, og paa den Maade, som det faldt mig naturligst og eiendommeligest, uden at lade mig forstyrre af den ubillige Fordring, at fortælle efter Andres Anskuelser eller som Lov opstillede Methode.

I Forbindelse med mit historiske Digt: »*Valdemar den Store og hans Mænd*» skulde de 4 hermed sluttede Skildringer i Romanform: »*Valdemar Seier*», »*Erik Menveds Barndom*», »*Kong Erik og de Fredløse*», »*Prinds Otto af Danmark og hans Samtid*» tilligemed et endnu paatænkt Digt, maaskee i samme Form som »*Valdemar den Store*», danne en Cyclus af historisk-poetiske Billeder, som uden Fordring paa nogen strengere kritisk-historisk Noiagtighed, end Sagaernes og Kæmpevisernes, skulde stræbe at virke livligt paa det danske historisk-poetiske Sind. Derved kunde Digtningen maaskee ogsaa bane Veien for en tilkommende reent-historisk Skildring af vor Middelalder*. Meest skikket til fri romantisk Fortælling forekom mig denne Deel af vor Historie, som indbefatter en virkelig romantisk Tid og som af Mangel paa en levende historisk Fremstilling, uagtet al den priselige Flid, Lærdom og Kritik, man har anvendt derpaa, endnu dog for en stor Deel ligger død, dunkel og uanskuelig i Annaler og Archiver. Selv Suhms store fortræffelige Værk er en Annal og et rigt Magasin af historiske Materialer, som vente paa en Bygmester. Er et livligt Tilbageblik i Tiden nødvendigt for den nationale Selvbevidsthed, som kun et anskueligt Minde om Fortiden kan fremkalde, saa maa det her tillades Phantasien at række Historien Haanden og stræbe saa godt den kan og vil, selv med lidt Egensindighed og Lune, at give de døde Slægter Livet tilbage og pege paa tilsidesatte eller halv forglemte Navne, som baade fortjene Historikerens og Folkets Opmærksomhed. For den frie Tildigtning af Omstændigheder, Situationer og episodiske Opfindelser bør Digteren for Historikerens Tiltale fri at være, da Ingen er berettiget til at betragte nogen historisk Roman som en historisk Lærebog.

Mange af de ypperste Hedenoldssagn med vor store mythiske Kæmpe-Barndom havde *Ohlenschläger* og *Grundtvig* med poetisk Aand og Kraft kaldet tilbage i Nationens Erindring. De nyere Tidens Heroer staae i for stærkt historisk Daglys til at kunne forglemmes;

* En saadan vigtig Gave kan Fædrelandet nu vente af den allerede ved sin Behandling af »Danmarks Sagnhistorie» saa fortjente *N.M. Petersen*. Paa et saakaldt Foretagende arbejdes ogsaa med Lav og Iver af den ved sine »genealogische Tafeln» bekendte *Dr. Franke* i Flensborg. Vigtige Bidrag til vor Middelalders Characteristik skyldes v. *Nyrop*, *C.L. Baden*, *Wesol Simonsen* og *Jahn* skjønksom Tak for. Saavel disse Forfatters Oplysninger om vor Middelalders Sæder og Skikke som *Daugaards* Klosterhistorie og *Pontoppidans* Annaler har jeg ved mine Skildringer benyttet, dog Hvilfeldt og Suhm og de af disse Historikere anførte Krøniker og diplomatiske Mindesmærker have tilligemed de historiske Folkesange været mine vigtigste Kilder.

men med Kæmpeviserne syntes Mindet om vor romantiske Tid at ville forstumme. Her laae en stor øde Mark, skjult med Gruset af vore forsvundne Klostre og Ridderborge. I Fremdragelsen af det rige men dødt henliggende historiske Stof, som det var mit Ønske at bringe Liv i, har jeg, ifølge mit angivne Princip, ligesaa meget villet fremhæve hvad jeg kalder Begivenhedernes eller den factiske Sandheds Poesie, som Characterernes. At der gives en saadan Poesie, endog med et langt udholdende Liv, vidne Sagalitteraturen, Kæmpeviserne, Rimmekroniken og selv vore Almuekroniker om gennem Aarhundreder. Vil man derfor heller kalde mine historiske Romancer Kroniker, skal jeg Intet have derimod. Jeg kan ikke ønske dem noget længere og virksommere Liv, end hine Kroniker, og det skulde fornøje mig engang at see dem paa Bondens Hylde mellem Holger Danske og Carolus Magnus. Med Glæde paaskjønner jeg den Lykke, de allerede have nydt, og det Liv, hvormed de i Almindelighed ere blevene modtagne. Deri har jeg fundet tilstrækkelig Opmuntring til med Fornøjelse at fortsætte disse Arbejder, hvorpaa jeg med Kjærlighed har anvendt adskillige Aar af mit Liv.

Søøe, den 30te November 1834.

Forfatteren.